

ROVATREND

A történelemtanár-továbbképzésünk tanterve

I. A történelemkutatás módszertana.

1. Régészet.

- a. Ásatási tudnivalók, az ásatásig vezető út, ásatás.
- b. Temetőfeltárás, telepfeltárás.
- c. Leletgyűjtés kezelés, helyszínen maradó leletek.
- d. Restaurálás, meghatározás, leírás, tudományos közlés.
- e. Raktározás, kiállítás.
- f. Középkori várak, települések, temetők.

2. Őstörténet.

- a. Őstörténeti kronológia.
- b. Kőkorszaki tárgyi leletek, azokból levonható következtetések.
- c. Keleti Mediterráneum hatása.
- d. A fémfeldolgozásra utaló leletek.
- e. Rézkor, bronzkor, vaskor a Kárpát-medencében.
- f. Preszkíta-kori lakosság nyomai.
- g. Szkíta kor.
- h. Kelta kor.
- i. Római hódítás kora.
- j. A keleti lovas népek megjelenése, a lovas műveltség.
- k. A tenger és a pusztai népek.
- l. Őstörténeti fogalmak.
- m. Bevezetés a magyar népzene és a magyar őstörténet összefüggéseibe.
- n. Őstörténeti szintézis.

3. Családtörténet.

- a. Az etnikai közösségek keletkezése.
- b. A rasszok.
- c. A protokulturális tömörülés: a horda.
- d. Család, nemzetség, kisebbség, nemzeti közösség.
- e. Népeségszámlálás a törzsi szervezetben.
- f. Családok és nagycsaládok.
- g. Nemzet-előtti etnikai közösségek–nemzetség, törzs.
- h. Uralkodó családok – dinasztikus szerepben.
- i. Az Arsakida—Makedón, Arsakida—Árpád-házi kapcsolat példája.
- j. A nemzet mint kulturális közösség.
- k. A nemzeti jellem és arculat.

l. A nemzet mint küldetésközösség.

4. Embertan (antropológia).

- a. Egy adott terület lakóinak embertani vizsgálata.
- b. A magyarság főbb embertani jellegei.
- c. A rasszok szerinti elkülöníthetőség.
- d. A magyarság keleti elemeinek embertani képe.
- e. Az előfordulás gyakoriságából levonható következtetések.
- f. Az adott őslakosságra vonatkozó következtetés lehetőségei.
- g. Kisebbségi eltérések a magyaroknál tájegységenként és néprajzi egységenként.

5. Régészeti növénytan (archeobotanika).

- a. Régészeti feltárás során előkerült növényi maradványokból,
- b. kövületi lenyomatokból,
- c. ábrázolásokból levonható következtetések,
- d. az adott korban éltekre vonatkozóan,
- e. elsődlegesen a költözésre, helyváltoztatásra utaló adatokkal.

6. Régészeti örökléstan (archeogenetika).

- a. A feltárt emberi maradványok kora, tagozódása,
- b. típusai, ezek kapcsolatrendszere.
- c. A területi elhelyezkedésből levonható következtetések.
- d. A vércsoportra vonatkozó vizsgálati lehetőségek.
- e. Génkutatás.
- f. Emberi maradványok rasszra, etnikumra, származásra utalásai.

7. Történeti ábratan (archeoiikonográfia).

- a. Az emberábrázolások típusai a legkorábbi időtől kezdve.
- b. A felismerhető embertípusok.
- c. A felismerhető tevékenység.
- d. Az egykori életmódra vonatkozóan levonható következtetések.

8. Történeti földrajz (pl. rétegzett térképek).

9. Zenetörténet.

- a. Az archaikus zenei rétegek kutatása.
- b. Különböző népzenei összehasonlító vizsgálata.
- c. Zenei anyanyelvek és rokonságok.
- d. Hangszerek keletkezése és története.

10. Írott források, írástörténet.

- a. A történeti ideográfikus összehasonlító jeltörténeti kutatás módszere és történeti háttere.
- b. Írástörténeti kutatások eredményeinek hasznosítása a történelemkutatásban: régmúltunk írásjelekben.
- c. Magyar nyelvemlékek.
- e. Legendák, mondák ősi ismeretei.
- f. Ami a krónikából megmaradt.
- g. Rovásírásos nyelvemlékek.

- h. Keleti, főleg bizánci és arab források.
- i. Nyugati, főleg germán évkönyvek adatai.
- j. Újabban feltárt kútfők: kínai, ujjur, oguz krónikák és társaik.

II. Magyar őstörténet kutatás.

11. A nyelvtudomány és a magyar őstörténet.

- a. Szkíta–hun–avar–magyar vonulat a Kárpát-medencei leletekben.
- b. A Kárpát-medence egyéb népei.
- c. Az előző hazákban az előmagyarokkal élt népek.
- d. A magyar nyelv alapszókincse.
- e. A jövevényszavak és átadott szavak jellege.
- f. A jövevényszavak.
- g. A magyar nyelvemlékek származási tanúsága.
- h. Nyelvünk nyugati kapcsolatai.

12. A régészet és a magyar őstörténet.

- a. A keleti magyar előnépek vonulása tárgyi emlékeinek jellege.
- b. A Kárpát-medencei szkíta, hun, avar és magyar leletek.
- c. Az Árpád-kori település és a korábbi avar szállások.
- d. A törés nélküli együttélés régészeti bizonyítékai.

13. Az embertan és a magyar őstörténet.

- a. Kárpát-medencei népességek embertani képe a honfoglalás korában: a magyaroknál, meghódolt népeknél, az Árpád-kori katonai segédnépeknél, későavarok továbbélése a honfoglalásig és magyarrá válásuk.
- b. A rasszok aránya a honfoglalóknál, az Árpád–korban és a mai magyaroknál.
- c. A magyar őslakosság összetételére vonatkozóan levonható következtetések.

14. A néprajz és a magyar őstörténet.

- a. A régészet által feltárt tárgyak egybevetése az ábrázoltakkal.
- b. A régészet által feltárt tárgyak egybevetése a továbbélőkkel.
- c. Az együtt élő és a szomszédos népek viseletei, települési, temetési munkájából és egyéb műveltségi jellemzőiből levonható következtetések.

15. A finnugor elmélet érvrendszere.

- a. Előzmények: Grimm testvérek, Sajnovics stb.
- b. A magyar és a finn nyelv szerkezeti hasonlóságainak rokonítása.
- c. Következtetés egy ősi finnugor korszakra és a közös finnugor őshazára.
- d. A halászó-vadászó nép feltételezése.
- e. A pásztorkodásra való áttérésről következtetett ugor kiválás.
- f. Bizonyos szomszéd türk népek hatásának elismerése.
- g. A több évszázados feltételezett népi érintkezések.
- h. A több évszázados feltételezett népi szókincs átvételek.
- i. Több korábbi őshaza és a Magna Hungaria feltételezése.
- j. Továbbköltözés, leválások feltételezése; a baskíriai magyarok.

- k. Nyelvhasználatból eredetre való következtetés.
- l. Szókincs-gyarapodásból eseménysorozatra való következtetés.

16. A *sumer-magyar rokonság elmélete*.

- a. Nyelvi hagyományok összevetése.
- b. Szimbolikus, kultikus hagyományok egybevetése.
- c. Jogi intézményi párhuzamok.
- d. Mondák.

17. A *szkíta őstörténet öröksége*.

- a. Tatárlaka és Tordos öröksége.
- b. A szkíta föld a Kis-Kárpáttól Közép-Ázsiáig és az Arab-öböl.
- c. A szkíták tagozódása és történelme.
- d. A szkíták történelmi szerepe és jelentősége.
- e. A szkíta műveltség és kultúra.
- f. A szarmaták.
- g. A dákok és a pártusok (hunok).

18. A *hun őstörténet öröksége*.

- a. Dákok és pártusok.
- b. Hun honfoglalás.
- c. A Hun Birodalom és Kárpát-medencei központja.
- d. Atila világtörténelmi tettei.
- e. A hunok utódállamai.

19. Az *avar korszak öröksége*.

- a. Az avar honfoglalás.
- b. Avar birodalom az Innától a Volgáig.
- c. Az onogur honfoglalás előmagyarokkal.
- d. A lovas műveltség rokon vonásai.
- e. Az avarok közép-európai szerepe.
- f. A frank támadások következményei.

20. Az *ősi magyar állam*.

- a. Szakrális hagyományok.
- b. A pártus állam és a kaukázusi államok hagyományai.
- c. A hun–avar–magyar állami jogfolytonosság.
- d. Egyéb jogi hagyományok és intézmények.
- e. Szimbolikai és írásbeliségi hagyományok.
- f. A képviselői alapuló országgyűlés.

III. Középkori és újkori történelmünk.

21. *Magyarország és a többi honfoglalás.*

- a. A Kárpát-medence korai kedvező lakhatási körülményei.
- b. A tatárlakai, tordosi ékírási leletek bizonyossága.
- c. A lovasnépek életformája.
- d. Kelták, szkíták, szarmaták, hunok, avarok a Kárpát-medencében.

- e. Írásos források e térség lakóiról.
- f. Magyar-rokon, előmagyar népek megjelenése az írott forrásokban.
- g. A 670 körüli honfoglalás valószínűsége.
- h. A 895. évi honfoglalás és előzményei.
- i. A Kárpát-medence természeti képe a honfoglalás (895) és az államalapítás korában.
- j. Antropogén tájformálás a Kárpát-medencében (895-1920).
- k. A Kárpát-medence népessége és az etnikai térszerkezet változásai (895-1920).
- l. A magyar településhálózat kialakulása és fejlődése a 10. századtól 1920-ig a Kárpát-medence feudális-kori földrajzi munkamegosztása (régiók és interregionális kapcsolatok).
- m. A magyar mező- és erdőgazdálkodás történeti földrajza 1920-ig.
- n. A magyar ipar történeti földrajza.
- o. A Kárpát-medence közlekedésföldrajza (az Árpád-kortól 1920-ig).
- p. A középkori magyar tengeri hatalom.

22. *A magyar könnyűlovasság.*

- a. A lovas népek műveltsége.
- b. Lótenyésztés, a lovaglás tudománya, a kengyel szerepe.
- c. A magyar íj és nyíl, egyéb, a magyarokra jellemző fegyverek.
- d. A könnyűlovas harceljárás sajátosságai, szembesítés a nehézlovassággal.
- e. A magyar könnyűlovasság a 9., 10. században.
- f. A magyar honfoglalók hadművészete.
- g. A lovaskultúra kérdései.

23. *Középkori hadjárataink.*

- a. Honfoglalás előtti felderítések és a 898-900. évi itáliai hadjárat.
- b. Hadjáratok keleti frank vagy morva szövetségben.
- c. Dél-európai hadjáratok Arnulf keleti frank császár szövetségében.
- d. Nyugat-európai hadjáratok Berengár itáliai király szövetségeseiként.
- e. A magyar–német szövetségváltás és a 907. évi német támadás.
- f. A honfoglalás vitás kérdései, bolgár–besenyő támadás(?).
- g. A 907-es frank támadás, visszaverése és következményei.
- h. Hadjáratok keleten Bizánc ellen.
- i. A német és a bizánci adófizettetés.
- j. Adómegtagadásból fakadó büntetőhadjáratok.
- k. Géza fejedelemsége, Quedlinburg.
- l. A honfoglalás (895) mint hadjárat.

24. *Szent István és a Szent (Megszentelt) Korona.*

- a. Szent István, az államszervező,
- b. az egyházszerző,
- c. a jogalkotó,
- d. az országépítő,

- e. egyénisége a legendák és a krónikák világában,
- f. a róla kialakított téves kép gyökerei,
- g. Szent István, a római egyház szentje.

25. A középkori magyar állam.

- a. A nagyfejedelemség korának állama.
- b. Az Árpád-házi királyi magyar állam.
- c. Az Anjou-korszak állami élete.
- d. Zsigmond korának nézetei.
- e. A tatárdúlás és a közeledő török támadás hatása.

26. Mátyás magyar reneszánsza.

- a. A magyar ősiség megújulása.
- b. A lappangó hagyományok felelevenítése.
- c. Újjáéledő szimbólumok és rovásírás.
- d. A reneszánsz társadalmi gyökerei.
- e. Mezővárosok és árutermelés.
- f. A magyar szabad királyi városok 15. századi fénykora az európai várostípus. A nyugat-európai városi fejlődés és társadalmi mobilitás.
- g. A török és a sikeres hadjáratok. A magyar kettős végvárrendszer kiépítése. (Luxemburgi Zsigmond kezdte meg, Mátyás folytatta.)

27. Dózsa György ideológiája.

- a. A keresztes hadjáratok és ideológiája.
- b. Bakócz Tamás szerepe.
- c. Magyar keresztes hadjárat meghirdetése.
- d. Huszitizmus és más eszmei háttér; a ferencesek társadalmi ellenzéki szerepe a magyar parasztháborúban és a reformáció háttérében.
- e. Nemzeti (paraszt) polgárháború a nemzeti királtságért.
- f. A főúri megtorlás formája és következményei.

28. A török hódoltság ellentmondásai.

- a. Az Oszmán-hódítás és hódítók a 15-16. században. (Hogyan vált a kis határmenti emirátusból a 16. század közepére 2,5 millió km²-nyi hatalmas birodalom?).
- b. Európai összefüggések és a szulejmáni ajánlat.
- c. A mohácsi csatavesztés háttere; az ellenfél, a lehetséges szövetségesek és a Magyar Királyság.
- d. A kettős királyválasztás következményei.
- e. A három részre szakadt ország jellemzői, a kondominium rendszere.
- f. A hosszú török hódoltság okai.
- g. Mi tartotta meg a magyarságot magyarnak a hosszú török uralom alatt?
- h. A török uralom mérlege.

29. A Habsburgok térnyerése és törekvései.

- a. A Habsburgok európai és magyarországi törekvései.
- b. A törökellenes felszabadító háború következményei.

- c. Habsburg ellenes szabadságharcok.
- d. A 18. századi magyar fejlődés.

30. A magyar felvilágosodás és polgárosodás.

- a. A német felvilágosult minták közvetítései Magyarországra.
- b. A nevelés reformjának hatásai.
- c. Mária Terézia testőrségének a tervezetthez ellentétes hatása.
- d. Reakciók a francia forradalomra.
- e. Szellemi bűvópatakok.

31. Az 1848-1849. évi polgári forradalom és szabadságharc.

- a. A törvényhozási és a közeleti reformok.
- b. Az országházon kívüli ellenzék forradalma.
- c. Az utolsó rendi országgyűlés döntései.
- d. Erdéllyel egyesített önálló polgári magyar állam.
- e. A reakció támadása a magyar megújulás ellen.
- f. A szabadságharc diadalai és bukása.

32. A kiegyezés és következményei.

- a. Habsburg megtorlás és önkényuralom.
- b. A magyar passzív ellenállás lehetőségei.
- c. A Habsburg-hatalom külső kudarcai és belső válsága.
- d. A magyar politika kiegyezési sikerei.
- e. Két központú alkotmányos monarchia.
- f. Gazdasági és tudományos fejlődés.

33. Az első világháború és magyar történelmi következményei.

- a. A nemzetközi helyzet alakulása.
- b. Az ország háborúba kényszerítése.
- c. A magyar huszárság részvétele az első világháborúban.
- d. Hősi helytállás és hadi veszteségek.
- e. A győztesek gátlástalanságai.
- f. Az 1000 éves ország szétdarabolása.
- g. A határon túli elszakított magyar nemzeti közösségek sorsa.
- h. A Wilson-féle önrendelkezési elv. Gyulafehérvári határozatok.
- i. 1919. December 9. Párizsi Kisebbségi Egyezmény Románia és a Társult Főhatalmak között. Előzmények és következmények.

34. Magyarország a két világháború között.

- a. Háborúvesztés, forradalmak, konszolidáció.
- b. Az ország megcsonkításának következményei.
- c. A Horthy-rendszer berendezkedése.
- d. Kulturális és gazdasági teljesítmények.
- e. Út keresés a nemzetegyesítés érdekében.
- f. A határon túli elszakított magyar nemzeti közösségek története Trianontól a második világháborúig.

g. 1918-1938. A Gyulafehérvári Határozatoktól a Bukaresti Kisebbségi Statútumig.

h. Az 1921. évi földreform Romániában.

i. A magyar nyelvű oktatás helyzete Erdélyben.

35. *A második világháború és történelmi következményei.*

a. Magyarország részvétele a háborúban.

b. Magyar huszárok a második világháborúban.

c. Az 1944. október 15-ei, háborúból való kilépési kísérlet és tanulságai.

d. Területgyarapodások és területvesztések, szovjet megszállás.

e. A háborút lezáró fegyverszüneti egyezmény és a párizsi békeszerződés.

f. A "határon túli magyarok" helyzete, emigráció.

g. Barátsági szerződések — külpolitikai kényszerpálya, szovjetizálás.

h. "Koalíciós évek", pártok és pártharcok, a személyi kultusz évei.

i. Földosztás, áttérés a tervgazdálkodásra, a jóvátétel negatív hatásai a magyar gazdaságra.

j. Államosítások, az 50-es évek gazdaságpolitikája.

k. A határon túli magyar elszakított nemzeti közösségek története a második világháborútól napjainkig.

l. Erdély: 1944-1953. Párhuzamok: közképvisellettől az önfeladásig. 1945-1996. Nemzetiségi Statútumtól az Autonómia Statútumig. 1948-2000.

Történelmi Magyar Egyházak jogfosztottsága.

36. *Az 1956-os forradalom és szabadságharc célkitűzései és történelmi jelentősége.*

a. A jóvátétel fizetés terhei.

b. A mindenre kiterjedő hatalom kártékonysága.

c. A gazdasági sikertelenségek hatása.

d. A szocialista tábor problémái.

e. A szocialista hatalom belső válsága.

f. Tüntetésből forradalom, forradalomból szabadságharc.

g. Nemzetközi bénaság és szovjet háború Magyarország ellen.

h. Az 1956-os forradalom romániai hatásai.

i. A nyugati hatalmak elfogadják a Kádár-rendszert.

j. Az 1989-es fordulathoz vezető út.

IV. Művelődéstörténet.

37. *Ősi műveltségünk rétegei.*

a. A magyar lovas műveltség jegyei.

b. A magyar paraszti műveltség jegyei.

c. Ünnepek, szokások, hagyományok.

d. Népdalok, népmesék, népművészet, színhagyomány.

38. *Az ősi világkép öröksége.*

a. Táltos kultusz: gyógyító és tudós emberek, vezérek.

- b. Turul monda, Csodaszarvas monda.
- c. Mondai hagyományból történelmi szereplők.
- d. A régi világkép és a kereszténység egyeztetése.
- e. Szűz Mária mint Nagyboldogasszony.
- f. A szentek névünnepei és a magyar naptár eseményei.

39. *Jelek, jelképek, jelentések.*

- a. Az uráli, Ibrit-parti sziklarajzok vizsgálata írástörténeti eszközökkel.
- b. Termékenységi szimbólumaink az Urál–hegység és a Sárga–folyó (Huang-ho) között.
- c. Óvó, rontás elhárító jelek és cselekvések.
- d. Jelképek használati eszközökön, tárgyakon.
- e. Hímzett, festett és faragott virágok jelentései.
- f. A koronázási jelvények szimbolikája.

40. *Nyelvünk, írásunk ősisége.*

- a. A Kaukázuson túli és a folyamközi (mezopotámiai) nyelvi és írástörténeti párhuzamok.
- b. A 'Huang-fan' és az ordoszi hun aranykorona. Legrégebbi ismert népnyelvünk.
- c. A magyar (rovás)írás emlékei.
- d. A magyar jogi és irodalmi írásbeliség rovásírási korszaka.
- e. A rovásírás szerepe a tiltástól az elfogadásig.
- f. A magyar analfabetizmus a rovásírással élő relativitása.

41. *Zenénk ősi rétegei.*

- a. A magyar énekes népzene rétegei, stílusai.
- b. A magyar énekes népzene keleti, törökös jellege.
- c. A magyar ötfokúság és a magyar népzene.
- d. A magyar népdalok ritmikája, dallam- és szövegösszefüggései.
- e. A magyar népi hangszerek és eredetük.
- f. A rézfúvós hangszerek kialakulása és szerepük a hadtörténetben.

42. *Ősvallási örökség és keresztény hitvilág.*

- a. A Kaukázusból hozott vallások (katolicizmus, monofizitizmus) és a keleti kereszténység.
- b. A Kazár Birodalom-béli zsidó vallási hatás.
- c. A Nap-kultusz és a csillaghit maradványai.
- d. A Mária ünnepek ősvallási összefüggései.
- e. A szakrális vezető kiválasztása.
- f. Az ünneplési szokások és szertartások.
- g. Babonaság és boszorkányság.
- h. Ördög és angyal.

43. *A Szent (Megszentelt!) Korona, mint szimbólum együttes.*

- a. A pántos korona keleti jellege.
- b. A pántos korona mint uralmi jelkép.

- c. A független földi hatalom jelképe.
- d. A zománcképi szereplők jelentései.
- e. A párta formáinak jelentései.
- f. A kereszt jelentősége.

44. A Szent Korona-eszme.

- a. A Szent Korona jogi tana.
- b. A Szent Korona-eszme Szent István Intelmeiben.
- c. A Szent Korona a Magyarok Országának tulajdonosa.
- d. A Szent Korona teste és tagjai.
- e. A király és a magyar nemzet viszonya a Szent Koronához.
- f. A Szent Korona koronázó szerepe.
- g. A Szent Korona magyar nemzetet megőrző szerepe.

45. A magyar címer és a nemzeti színek.

- a. A magyar címer tagozódása.
- b. A sávok jelentése.
- c. A kettős kereszt jelentése.
- d. A hármass halom jelentése.
- e. A korona, a címer koronája.
- f. A kis és a nagy magyar címer.
- g. Zászlók és lobogók.
- h. A nemzeti színek kialakulása.
- i. A nemzeti színek jelképei.

46. Magyar állami és közösségi jelképek.

- a. Turul, Csodaszarvas, holló, pelikán stb.
- b. Liliom, árvalányhaj, tulipán, alma stb.
- c. Lándzsa, kard, íj stb.
- d. A koronázási jelvények jelképei.
- e. A magyar címer és a nemzeti zászló, mint jelkép.
- f. A királyok pénzein szereplő jelképek.

V. Műveltségünk keleti és nyugati kapcsolatai.

47. Nyelvünk keleti kapcsolatai.

- a. Uráli, altai, török és egyéb rokonságok.
- b. Az írástörténet keleti párhuzamai.
- c. Szkíták, hunok és avarok nyelve.
- d. Jászok, szarmaták, gepidák nyelve.
- e. Kazárok, besenyők, kunok nyelve.
- f. Kabarok, székelyek, palócok nyelve.
- g. Nyelvünk "nyugati" kapcsolatai, avagy a magyar–kelta (nyelvi) rokonság elmélete.

48. Népmeséink keleti kapcsolatai.

- a. Az égig érő fa történetei.

- b. A legkisebb fiú királyságai.
- c. Fanyűvő óriások és varázsló törpék.
- d. Táltos paripák és egyéb segítők.
- e. Kacsalábon forgó paloták.
- f. A székely és a kínai népmesék párhuzama.

49. *Népzeneink keleti párhuzamai.*

- a. Az ötfokúság keleti párhuzamai.
- b. Keleti típusú hangszerek.
- c. A hunok zenei emlékei.
- d. Az avarok zenei emlékei.
- e. Az elő-magyarok zenei emlékei.
- f. Honfoglalók sípjai.
- g. A régi hit nyomai a népdalokban.

50. *Kettős műveltséget egyesítő sajátos mythológiánk és annak keleti és keresztény párhuzamai.*

- a. Népművészetünk és annak szakrális jellege.
 - a növényábrázolás elsődlegessége,
 - lélekelemek ábrázolása,
 - a magyarság 'szent' állatai (szarvas, turul, oroszlán).
- b. A magyar mythológia két ősi párhuzama:
 - a sámánhit Belső-Ázsiából,
 - a zoroaszteri (táltos) vallás Közép-Ázsiából (lóáldozattal).
- c. A magyar mythológia keresztény párhuzama:
 - szumér örökség: a Napba Öltözött Asszony,
 - boldogasszony ünnepek,
 - keresztény balladák ősi összetevői,
 - a szentek névünnepeihez kapcsolt ősi hitek.

51. *A magyar konyha keleti öröksége.*

- a. Keleti főzési hagyományok
- b. Keleti fűszerek használata.
- c. Változatosság és gazdagság.
- d. A könnyű lovasság ételmi felszerelése.
- e. A fejedelmi konyha edényei.
- f. Az étkezés szertartásai.
- g. Az ételek mint jelképek

52. *Bizánci és római hatások.*

- a. Kaukázusi hatás a Bizánci Birodalomra, a pártus Arsakidától a Makedón dinasztiaig.
- b. Bizánci kapcsolatok a hunok és az avarok óta.
- c. Az Árpád-ház és Bizánc kapcsolata.
- d. A bizánci kereszténység hatása.
- e. Római lovagok és templomok.

- f. A latin szertartás és nyelv elterjesztése.
- g. Rómához pártolás az egyházzsakadással.
- h. Magyarország a kereszténység és a pápaság védőbástyája.

53. *A magyar lovagság és a keresztes hadjáratok.*

- a. A magyar lovagság, mint a nyugat mintaadója.
- b. A Szentföld felszabadításának eredeti magyar ötlete.
- c. Magyar keresztes hadjáratok
- d. Részvétel a keresztes hadjáratokban.

54. *A magyar reneszánsz (megújulás).*

- a. Vitéz János és Janus Pannonius.
- b. Mátyás király a magyar múlt megújítója.
- c. Mátyás könyvtára és Corvinái.
- d. A magyar reneszánsz épületei (a 16–17. századi magyar és erdélyi reneszánsz. kiteljesedése és virágzása, az erdélyi rekeszzománcos reneszánsz).
- e. A magyar reneszánsz egyéb alkotásai.

55. *A vallási türelem törvénye Erdélyben.*

- a. Erdély a török korban.
- b. Bethlen Gábor és a vallási türelem.
- c. A többnemzetiségű és többvallású Erdély.

56. *Magyar viselet és tánc (nemesi, városi, paraszti életmód, anyagi kultúra, szórakozás, viselet, tánc és erkölcs).*

- a. Főúri, polgári és paraszti lakás- és anyagi kultúra.
- b. Városi utcakép, városi házak és lakásbelső.
- c. A nemesség, a polgárság és a jobbágyság demográfiai sajátosságai, a család szerkezete. A születés, gyermek, halál, házassági szokások.
- d. Főúri, polgári és paraszti étkezési kultúra, italozási szokások, borkultúra.
- e. A magyar viselet kialakulása a 16–17. században, a főúri viselet gyönyörű darabjai; a díszmagyar, a magyar viselet típusai, ruhadarabjai.
- f. Öltözködés és divat, mint társadalmi ösztönző erő.
- g. Szórakozás tánc, városi, paraszti közerkölcs.
- h. A magyar humor.
- i. A népviselet gazdagsága.
- j. A népviseleti tájegységek.
- k. A magyar viselet típusai, ruhadarabjai.
- l. A magyar tánc ősi elemei; a páros tánc, a hajdútánc. A nyugati táncok.
- m. A magyar tánc tájegységek szerint.
- n. A magyar csárdás, mint divattánc, a magyar verbunkos.

VI. Összefoglaló áttekintés a történettudományban.

- a. Történelmi kronológia. (időrend).
- b. Östörténetünk. (korai történetünk).
- c. A magyar nemzet múltja.

VII. Összefoglaló áttekintés a művelődéstörténetben.

- a. A történelmi magyar alkotmány.
- b. A történelemtanítás helye a magyar oktatásban.
- c. A magyar oktatásügy története 1920 előtt és után.
- d. A magyarországi kulturális egyesületek vázlatos története.
- e. A Kolozsvári Magyar Egyetem sorsa 1918 után.
- f. A magyar nemzeti közösségek helyzete.

VIII. Módszertani tanulságok.

- a. A történelemoktatás módszertana.
- b. Az őstörténetkutatás módszertana.
- c. A történelemkutatás módszertana.

IX. Tartalmi következtetések.

- a. A magyar jelen és jövő a Kárpát-medencében.
- b. Autonómia (önigazgatás), regionalizmus (övezetek), integráció (egyesülés).
- c. Alkotmányosság és nemzethez kötődés.
- d. Teljes és tényleges egyenlőség — európai integráció.

X. Jelenünk.

57. Sorsunk, hivatásunk.

58. Évköri, nemzeti és családi ünnepeink.

59. Neveink, névadásunk, példaképeink.

60. Nagy- és főembereink, sportoló mintaképeink.

61. Lelkületünk, lelki egészségünk.

62. Testi megjelenésünk, testi egészségünk, nemzeti sportjaink és játékaink.

63. Műveltségünk, művelődési és mulatási, szórakozási szokásaink.

XI. Jövőnk.

64. Jövőképünk.

65. Emberségünk megőrzése.

XII. Tudományunk.

66. Embertudomány.

67. Természet- és társadalomtudomány.

68. Emberiségtudomány.

69. Környezetünk megóvása.

70. Tudományunk növekedése.

71. Technikánk kiterjesztése.

XIII. Művészetünk.

72. Irodalom.

73. Színművészet.

74. Mozgóképkultúra.

75. Képzőművészet.

76. Zeneművészet.

77. Táncművészet.

XIV. Vallásunk.

78. Összehasonlító-vallástudomány és vallásfilozófia.

79. Magyar vallástörténet.

XV. Országok, övezetek, tájak története, élete, jellegzetességei.